

Kolbe Ilona: *Mesterek és tanítványok a 80 éves Bartók Béla Zeneiskolában Pápán*

Az elkövetkezendőkben arra teszek kísérletet, hogy a pápai Bartók Béla Zeneiskola néhány jelentős tanár és diák egyéniségén keresztül bemutassam az iskola és a benne folyó oktatás légkörét, a hagyományok teremtését a múlt század 60-as éveiben és szerteágazását az ország egész területére. Amint a magyar zongoraiskolában megtestesülő tudás a mester-tanítvány láncolaton keresztül Liszt Ferencig vezethető vissza, nincs ez másképpen a pápai Zeneiskolában sem, s ezt az Iskola mai eredményei is bizonyítják.

Az innen induló vagy ide érkező fiatal, tehetséges tanárok alig tíz évvel voltak idősebbek nálunk, tanítványaiknál. Nemcsak egyszerűen átvették a stafétabotot a Kodály-tanítványok első generációjától, hanem friss, fiatalos lendülettel és nagy szakmai elkötelezettséggel gyarapították is az előző generáció tudását. Nem egyszerűen szerencsések voltak, mint említették néhányan közülük, hanem hittel és meggyőződéssel szolgálták a magyar zenekultúra ügyét.

Nemes László: „Pápán olyan kulturális légkört élvezhettem, hogy későbbi életem során sok mindent abból a hangulatból és lelkesedésből tudtam megvalósítani, amit ott kaptam.”

Nemes László Pápán kezdte zenei tanulmányait, majd Győrben szerzett gordonka és szolfézs szakos diplomát. 1955-től-62-ig dolgozott Pápán a Bartók Béla Zeneiskolában, emellett a város kulturális és zenei életének fáradhatatlan szervezője volt. 62-től Győrben, ezt követően Budapesten működött tanárként és zenekari muzsikusként. 1970-ben megalapította Budafokon a XXII. ker. Állami Zeneiskolát, melyet 29 éven át igazgatott. 75-ben megalapította a Budafoki Ifjúsági Zenekart, a Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar őseit, akikkel karnagyként számos díjat nyert. Zenepedagógiai munkássága itthon és külföldön is elismert, számos állami, pedagógiai és művészetoktatási díj és elismerés tulajdonosa, Budafok díszpolgára, a komplex művészetoktatás bevezetője. Jelenleg a budafoki Nádasy Kálmán Művészeti Iskola címzetes igazgatója, nyugdíjas kamarazene- és gordonka tanára.

Az interneten számos interjút olvashatunk, riportot láthatunk Veled. Gyermekkorodról, a pápai évekről keveset nyilatkoztál; most erre szeretnék kérni. Milyen volt a Nemes család élete Pápán? Hogyan lettél csellista?

Roppant szerény körülmények között éltünk nagypamékkal együtt egy komfort nélküli házban. Édesapámnak lakatos szakmája volt, s ehhez szemafor- és távirdamesteri vizsgát is tett a MÁV-nál. Édesanyám gyermekei megszületéséig szövőnőként dolgozott a pápai textilgyárban. Apám minden munkalehetőséget megragadott, otthoni műhelyében gyakran éjszakánként is dolgozott, hogy három fiukat taníttatni tudják. Mi is gyakran végeztünk nehéz fizikai munkát egy kis kereset-kiegészítésért. Ha gyufahiány volt, Apám öngyújtókat gyártott üres töltényhüvelyekből akár százával. Egyszer a munkájáért egy hegedűt kapott, amire rá volt írva: Gyurka. Így aztán öcsémet, Gyurkát írták be a Zeneiskolába hegedűt tanulni. A csellóról én akkoriban nem hallottam, azt sem tudtam, hogy van ilyen hangszer. Jó szerencsémnek és Szekeres Lajos bácsinak köszönhetően – aki énektanárom volt – nemsokára mégis a kezembe vehettem. Lajos bácsi behívatta Anyámat: „Halálos vétek, ha nem taníttatják ezt a gyereket zenére, olyan jó érzéke van hozzá!”- mondta. Bementem egye-

dül az iskolába, ahol megkérdezték, hogy van-e zongoránk. Csak egy harmónium volt, amit a szerzetesrendek felosztásakor bencés nagybátyámtól kaptunk Pannonhalmáról. Fellegváry tanár úr Gyórból épp akkor indította a cselló tanszakot, oda vettek fel. 13 éves voltam ekkor. Hangszerem nem volt eleinte, s ma már nem is tudom, hogy s mint gyakoroltam. Szerencsére épp akkortájt volt napirenden a munkásgyerekek támogatása, s így nyertem én is havi 800 Ft ösztöndíjat. Ebből vettük meg első öltönyömet, s ebből került ki a feles mestercselló is. Eleinte szégyelltem, mert a fiúk nagybőgőnek csúfolták.

Hogyan kezdődött, ill. folytatódott ténykedésed előbb diákként, majd tanárként az akkori, Jókai utcai Zeneiskolában, a Kórház szomszédságában?

Kalmár Mihály töltötte be akkor az igazgatói tisztséget. Zeneakadémiát végzett hegedűművész volt, felesége, Bocszánszky Erzsébet kiváló zongorista. Azok közé tartoztak, akiket Kodály biztatott, hogy menjenek és teremtsenek zenei életet vidéken. Ők pontosan ezt tették. Amellett, hogy tanítottak, szonátaeseteket tartottak eleinte a lakásukon, később a tókerti Jókai Művelődési Házban, nagy sikerrel. Második tanévemben már vonósnyegyesben csellózhattam, Mozart: Kis éji zenéjét játszottuk. Egymás után jöttek a motivációk, ez a korszak egész életemre rányomta a bélyegét. Rövidesen a Pedagógus Zenekarba is meghívtak, ez szolgált mintaként későbbi zenekar-szervezői munkámban. A Türr István Gimnázium diákjaiból zenekart szerveztem volt zeneiskolások segítségével, irodalom tanárunk volt a koncertmester, tornatanárunk a nagybőgős.

Családi kép Nemes László gyerekkorából

55-ben érettségiztem, s két helyre jelentkeztem, Pécsre és Győrbe, s mivel ez volt hamarabb, itt kezdtem meg tanulmányaimat. 55-ben Pápán már tanári megbízást kaptam, mert a cselló tanszak tanár nélkül maradt. A Türrös fiúkkal tovább vittem a zenekart, a Közgazdasági Technikum kollégista lányaiból pedig 60 tagú Kórust alakítottunk. A keszthelyi Helikon Ünnepeken 62-ben két pápai kórus vetélkedett egymással, a Szekeres Lajos bácsié a Petőfi Gimnázium lányaiból és a miénk. Végül mindkettő a négy aranyérmes között volt, a zenekarunk ugyancsak aranyérmes lett. Szerveztem koncert-látogató kirándulásokat is Győrbe, a Győri Filharmonikusok hangversenyeire, de Budapestre is, az Operaház előadásaira.

A cselló tanszakon kiváló tanítványaim voltak, közülük hárman is zenei pályára mentek: Markó György, Péczely Margit és Zöldi Annamária. Közülük Markó volt az, aki megyei versenyt nyert és Csillebércen részt vehetett az országos versenyen is. Egy évig a zenei általánosban énektanári helyettesítést is vállaltam. Ott szintén kiváló énekkar volt, Sudár Erzsébet vezetésével, akivel kölcsönösen kisegítettük egymást a szólampróbákon.

Metzger Károly karmester és hegedűművész, aki a Pápai Pedagógus zenekart is vezette, meghívott a Győri Filharmonikus Zenekarba. Az első pápai koncertünk 1956. februárjában volt, Tusa Erzsébet közreműködésével. Beethoven G-dúr zongoraversenyét és Kodály: Psalmus Hungaricus-át adtuk elő. A következő koncerten, márciusban Zathuretzky Ede Bartók Hegedűversenyét játszotta. Ez egyike lehetett utolsó koncertjeinek, hiszen az 56-os forradalmat követően disszidált.

Mire emlékszel még a város akkori kulturális és zenei életéből, beleértve saját sokirányú tevékenységedet is?

A város sokrétű és változatos zenei élete későbbi pályámat is döntően meghatározta. Akkoriban az iskolai együtteseken kívül sok gyárnak v. üzemnek saját énekkara-zenekara volt. Köcski László pl. a Textilgyár Zenekarából nagyszerű hegedűs volt, vele és Békefi Aladárral sokat kvartetteztünk, Haydn összes vonósnégyesét végigjátszottuk a nyári időszakban. Maga az iskola is rendkívül motiváló volt, szerény külső adottságai ellenére. Gyakoriak

voltak a tanári hangversenyek. Aztán később, győri főiskolás koromban meghívtam ottani tanáromat, Nyári Bélát is a zeneiskolába koncertezni. Hasonlóan meghívtam konzis társaimat, pl. a később itt tanító Szili Mihályt és zongoratanáromat is. Megszerveztem, hogy az országjáró körúton lévő csodagyerek, Perényi Miklós is hangversenyt adjon Pápán. Mindig számíthattam fogadókésztségre a Jókai Művelődési Ház részéről. A MÁV szimfonikus zenekar, akik ún. gördülő zenekar voltak hálókocsikkal, többször koncertezett Pápán, Lukács Miklós vezényletével.

Pápa kulturális légköre fantasztikus volt. Az Irodalmi Színpadot Csapó Gyula tanár úr szervezte, sokszor meghívott oda csellózni. A tanár úr - ha kedvenc költőit tanította, ünnepelőben jött a Türrbe órát tartani. Az 50-es években, gimnáziumunkban tanári színjátszó csoport működött. Emlékszem egy nagyon sikeres "Kőszívű ember fiai" előadásra. A rettegett matek-fizika szakos tanár, Veszely László alakította Ridegvári Bencét, Kiss Éva történelem tanárnő és Simon Géza tanár úr (a fafúvós Simon Géza édesapja) működtek közre többek között. Gogol: Revizor c. előadásuk szintén döbbenetes hatású volt. A Tóth Sándor rajzolt, díszletezett, karikatúrákat készített, de jóban voltunk a festő Cziráky tanár úrral is, aki a Tanítóképzőben tanított.

Sok nézőt vonzottak a műkedvelő előadások is, opera-részletek és Mozart-operák bemutatásával. A Pedagógus zenekar győri fúvósokkal egészült ki szimfonikus zenekarrá. Dudás István, Harsányi Sándor kiváló zenészek, énekesek voltak, Mátyus Ferenc gyönyörű basszus hangját máig nem lehet elfelejteni. Jártuk a vidéket is, Marcaltőre, Geccsére szerveztünk koncertet, operett- és operaműsorral, a Bordalt amatőr énekes adta elő a Bánk bánból.

Hol tudtad kamatoztatni leginkább azt a tudást, amit itt, Pápán megszerezteél?

Pápán megtanultam, hogyan lehet egy kisvárosban kultúrát szervezni. Évek múlva, mikor Budafokra érkeztem, úgy éreztem, hazajövök. Nulláról indultunk, szinte semmi nem volt, de megvoltak az emberi kapcsolatok és a szerencse, ami végigkísért eddigi életemen. Igaz, voltak nagyon hétköznapi pillanatok is. Mikor a zenekar hazament, igazgatóként én raktam vissza helyükre a székeket. A Budafoki

Állami Zeneiskola megszervezését és igazgatói posztját a 70-es évek elején bízták rám. A 80-as évekre már volt önálló épületünk 12 tanteremmel. Az épületet le akarták bontani, papíron már nem is létezett. A folyamatot mégis sikerült megállítani, elindulhatott a felújítás, sok-sok társadalmi munkával. Segítettek a szülők, segítettek szocialista brigádok is.

A Budafoki Ifjúsági Zenekart a zeneiskolai tanítványokból hoztuk létre 1975-ben, én voltam az alapító karnagy. A zenekart 10 év múltán szimfonikus zenekarrá fejlesztettük és további 8 év kellett ahhoz, hogy hivatásos zenekarrá alakulhasson. Ettől kezdve, mint igazgató vettem részt a Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar munkájában.

Mit tartasz legnagyobb sikerednek zenetanári, oktatás-szervezői, zenekari, pedagógiai és egyéb tevékenységeid köréből?

Egyik legkiemelkedőbb munkám volt a Budafoki Zeneiskola alapítása és továbbfejlesztése, a Budafoki zenei és koncertélet beindítása, a komplex művészetoktatás magyarországi bevezetése egy sikeres 5 éves kísérleti periódust követően. Így jött létre a Nádasy Kálmán Művészeti Iskola a mai formájában. Nagy büszkeséggel tölt el a Budafoki Ifjúsági, majd Dohnányi Zenekar alapítása és nemzetközi sikere, az 1984-es Bécsi Zenekari Világverseny Nagydíja és a zenekar további sikeres működése egészen napjainkig, továbbá az Európai Ifjúsági és Zenei Fesztivál és Találkozó megszervezése Budapesten, 11000 résztvevő és 370 együttes részvételével. Büszke vagyok a tanítványaimra és arra a kb. 150 zeneművészre is, akik az általam szervezett iskolából kerültek ki és sikeresen működnek ezen a nagyon nehéz pályán. Kezdeményeztem 90-ben a Magyar Zene- és Művészeti Iskolák Szövetségének megalakítását, valamint 93-ban elősegítettem a zeneoktatás visszajuttatását a tanfolyamiból a közoktatás rendszerébe.

Mennyire vagy elégedett szülővárosod mai zenei életével?

A pápai Bartók Béla Zeneiskola gyönyörű és jól felszerelt, jól működő intézmény. Hosszú időre megszakadt a kapcsolat az iskolával, de az utóbbi években többször is jártam náluk. Saját tapasztalatom, hogy a koncertélet folytatódik a városban. 1987-ben, zsúfolásig megtelt nézőtér

előtt játszottunk a saját zenekarommal. Külön örömmel töltött el, hogy a lányaim is közreműködtek, egyikük Beethoven: F-dúr románcát, másikuk Hummel: Trombitaversenyét játszotta, Kodály: Galántai táncok c. műve is a műsoron volt.

Máig hivatkozom rá, Pápán olyan kulturális légkört élvezhettem, hogy későbbi életem során sok mindent abból a hangulatból és lelkesedésből tudtam megvalósítani, amit ott kaptam. Minden lehetséges alkalommal elmondom, hogy mit kaptam a szülővárosomtól.

Markó György: „Gyermekkori vágyam vált valóra: a világ egyik elismert szimfonikus zenekarában töltöttem szakmai életem nagyobbik felét.”

Markó György Pápán született. Az általános iskolával párhuzamosan kezdett Zeneiskolába járni. Csellózni Nemes Lászlónál tanult, ő készítette fel a felvételre a Györi Zeneművészeti Szakközépiskolába, ahol mindjárt 3. szakiskolai osztályba vették fel. A Zeneművészeti Főiskolát Budapesten végezte, ahol tanára Csurgay István volt. A diploma megszerzése után 18 és fél évig a Rádiózenekarnál dolgozott, 1993-tól az állandósult Fesztiválzenekar tagja lett.

Tevékeny részt vállalt a Fesztiválzenekar kamarazenei együtteseinek munkájában. Jelenleg friss nyugdíjas.

Hol és mikor találkoztál a zenével és a zenetanulással? Miért a csellót választottad hangszerednek?

Idősebb bátyám zongorázott, a fiatalabb hegedült, nem volt kétséges, hogy én is hangszerre fogok tanulni, ez Anyámnak is alapvetése volt. Hat évesen egyre türelmetlenebbül követeltem a hangszerre, amit meg is kaptam, egy nyolcados hegedűt. Mikor édesanyám vitt beiratkozni a Zeneiskolába, a folyosón összetalálkoztunk későbbi csellótanárommal, Nemes Lászlóval. „Milyen hangszerre iratkoznak?” – kérdezte. „Hegedűre” – mondta Anyám. A tanár úr, aki akkor még csak másodéves óraadó gyakornok volt, határozottan így szólt: „Nem-nem. Kell egy csellista a családban, hogy meglegyen a trió!” Valószínűleg nem volt még akkor elég növekedés. Így aztán anélkül, hogy engem különösebben bevontak volna a döntésbe, elhatározták, hogy cselló lesz a hangszerem. Csak arra nem gondoltak, hogy aprócska gyerek lévén nem bízhatják rám a hangszer cipelését. Akkoriban ócska zsákvászonból készültek a tokok, s én azt a földön húztam. Így történt, hogy 10 éves koromig minden órára valakinek hoznia kellett.

Hogyan vettél részt a zeneiskolai koncertéletben? Mikor arattad első sikereidet?

Koncerten

A zeneiskolai koncerteken, később a zenei általános gálakoncertjein is rendszeresen szerepeltem, s részt vettem mindenféle seregszemléken, versenyeken is. De életem egyik, ha nem a legnagyobb sikerét az első év decemberében arattam egy 1 perces dalocskával. Még most is érzek a zsigereimben bizonyos érzeteket erről a fellépésről. Ellenállhatatlan magabiztossággal és öntudattal vonultam be, határozottan belevágtam a csellólábat a padlóba, leültem a dobogó szélére (nem találtak nekem eléggé alacsony széket), s elrepeztettem a darabot. Utána folyt a könnye mindenkinek, zajos siker volt, ismétléssel.

Mikor döntötted el, hogy zenei pályára mész?

Egyszer az ember megtalálja az útját. Talán 10 éves lehettem, mikor megjelentek az első televíziók. Élő közvetítésben láttam a Győri Filharmonikusok Zenekarának koncertjét, Liszt: Les Preludes-jét játszották. Leesett állal, elbűvölve néztem. De jó lenne, ha én életemben egyszer egy jó zenekarban játszhatnék, gondoltam akkor. Végül ez a vágyam beteljesedett és az sem mindegy, hogy mindezt itthon sikerült elérnem és nem külhonban.

Hogyan alakult tovább a pályád? Nem lázadtál a sok gyakorlás ellen?

Tanárom rendkívül keményen adta az anyagot, még hozzánk is kijárt plusz órát adni. Anyám pedig kivasalta belőlem a rendszeres gyakorlást. Míg a többiek fociztak, én gyakoroltam. Valószínű, hogy örömet szerzett nekem a dolog, különben nem csináltam volna. Mikor 61 táján Nemes László úgy döntött, hogy visszamegy Győrbe, vállaltam a heti háromszori utazást is, hogy a tanítványa maradjak. Nagyon fárasztó volt, de ennek ellenére még a tanulás is jobban ment, mint előtte. Hetedik osztályból felvételiztem a Győri Zeneművészeti Szakiskolába olyan anyaggal, hogy rögtön 3. szakiskolai osztályba vettek fel. Így kerültem rövid nadrágos gyerekként 15-18 évesek közé, ráadásul a melléktárgyakból nagy elmaradást kellett behoznom. Ha ehhez a ponthoz visszatérhetnék, akkor más döntést hoznék és a Budapesti Zeneművészeti Szakiskolába jelentkeznék.

Gondoltál-e valaha a zenepedagógusi pályára, mint lehetőségre?

Biztosan kijelenthetem, hogy ha valami nem lennék, akkor zenepedagógus nem. Pedig jöttem hozzám ilyen megkeresések életem egy bizonyos időszakában. Én csak azokkal a növényekkel tudnék foglalkozni, akikben van szpiritusz, akik egyértelműen ezt akarják csinálni és semmi mást.

Nem dédelgettél olyan álmokat, hogy szólista leszel? Hogyan vélekedsz a szólistaságról? Zenekari tapasztalataid alapján miről ismerzik meg egy-egy nagy szólista?

Nem vagyok szólista alkat, a magabiztos külső mögött egy kisegér lakik. Egy ideje már biztosabb önértékeléssel rendelkezem, de nem hiszem, hogy sokkal többet ki tudtam volna hozni magamból. A gyermekkori vágy valóra vált: a világ egyik elismert szimfonikus zenekarában töltöttem szakmai életem nagyobbik felét. A szólistaság olyan tulajdonságokat követel meg, amiknek én híján vagyok. A mesterségbeli tudás csak alap. 18 éves korra már tudni kell a cselló irodalmat tökéletes technikával. Ehhez társul még egy hihetetlen szerepelni vágyás, egy állandó képesség a változásra, a dolgok újraértékelésére; ezek belőlem hiányoznak. Rengeteg a nagyszerű szólista, de igazi mondanivalója talán csak minden századiknak van, mint Richter, Casals, vagy a mostaniak közül Kavakosz. Aki zseniális, az csaknem minden este az. Végigjátszik velünk egy turnét, eljátssza ugyanazt a darabot ötször és valahogy minden este megmarkol, elvisz A-ból B-be. Véleményem szerint ilyen volt Kocsis Zoltán, ilyen Schiff András, Ránki Dezső és Perényi Miklós is.

Emlékszel rá, mikor Perényi ott járt Pápán?

Hogyne emlékeznék, ez 1961 táján volt. Tizenkét éves lehetett, két évvel idősebb nálam. Kodály-darabok szerepeltek a műsorán, s a koncert után nagy megtiszteltetésül tanárom bevitt hozzá és bemutatott neki. Mialatt ő beszélt, Perényi izgett-mozgott, mint egy sajtukukac és akkor jött a meglepetés. Váratlanul mellém lépett, jól belém csípett és azt mondta: „Gyere, menjünk ki verekedni!” Később tudtam meg, hogy apja rendszeresen bezárta, s addig gyakoroltatta, míg a napi penzumot nem teljesítette. Később egy beszélgetős koncertjén szóba került ez a módszer, de ő utólag nem rosszalotta.

Pályád melyik időszakára emlékszel vissza legszívesebben? Mikor érezted magad egyensúlyban?

A Fesztiválzenekar ajándék volt minden tekintetben. Fischer Iván nemcsak egyedülállóan jó karmester, hanem jó vezető is, gondosan ügyel rá, hogy senkit ne sztároljon. A szólamvezetők kivételével nincsen semmiféle rangsor vagy pozíció, a pályakezdők ugyanannyit keresnek, mint aki már 45 évet töltött zenekarnál. Ehhez járul a kedvező munkabeosztás is. Évi 32 hét munka, 3-4 hetes periódusokban, de aztán 2-3 hét pihenő következik. A turnék sem voltak elviselhetetlenül fárasztóak, évi 80-85 nap több részletben, de nem hosszabbak 10 napnál.

A Fesztiválzenekar kamara-együtteseinél pedig bárki bizonyíthatja, hogy egy vonósnégyes vagy egy kvintett tagjaként is megállja a helyét. Tízegynéhány évig én is vonósnégyeszettem; fantasztikus, minden elképzelést felülmúló élmény volt.

Somfai Rózsa: „Őszintén örülök, hogy a kora ifjúságomban vágyott művészi pálya helyett a tanítás öröme adatott meg, mert úgy vélem, ezzel nagyon sok gyermek lelkében ültettem el a zene iránti szeretetet.”

Somfai Rózsa a Zeneművészeti Főiskola Tanárképző szakának befejezése után, 1961-1964 között tanított a Pápai Bartók Béla Zeneiskolában. 1964 szeptemberétől a mai napig a Prima Primissima-díjas Weiner Leó Zeneiskola és Szakgimnázium tanára, ugyanitt 20 éven keresztül igazgató-helyettes volt. Azt megelőzően 10 éven keresztül intenzív tevékenységet folytatott a Liszt Ferenc Társaságnál, 2 évi munkával készítette el azt az Európa-térképet, melyen Liszt Ferenc összes lakó- és koncerthelyszíne megtalálható. A Társaságnak ma is tagja. 1965-től 40 éven keresztül a Budapest Kórus tagja és a szoprán szólam vezetője volt, ahol Forrai Miklós idején számos világhírű karmester (Ferencsik, Doráti, Britten, Karl Richter, Lorin Maazel, Muti...) keze alatt énekelhette a zeneirodalom legszebb oratóriumait. 2012-ben Újbuda Önkormányzata az „Újbuda gyermekeiért” elismerő címet adományozta számára.

Somfai Rózsa és Csabafy Zsuzsa kezdő tanárként érkeztek Pápára 1961 szeptemberében, a Győri Zeneművészeti Főiskola Tanárképző szakának befejezése után, tele fiatalos lendülettel és tenni akarással. Alig tíz esztendővel voltak idősebbek nálunk, tanít-

ványaiknál. Csabafy Zsuzsa* már nincs közöttünk, Somfai Rózsát kérdezem.

Hogyan esett a választás Pápára, hiszen lehetőségként Veszprém és Nagykanizsa is szerepelt? Milyen út vezetett a pápai iskolához?

A választás két okból is Pápára esett. Egyrészt elérhető távolságban akartam maradni a győri anyaiskolához, a Konzihoz, ahol továbbra is a híres Győri Leánykar aktív tagja maradhattam és élvezhettem Szabó Miklós tanár úr mélyreható zenei elemzéseit, élményt adó kóruspróbáit. Másrészt Pápát és a Zeneiskola igazgatóját, Khell Zoltánt már ismertem, hiszen másodéves koromtól átjártam a pápai orosz laktanyába az ottani gyerekeknek zongorát tanítani. Ő részt vett néhány ilyen órán, és ezt követően ajánlotta fel a Pápai Zeneiskola zongora- és szolfézs-tanári állását.

* Kálmán Szabolcsné sz. Csabafy Zsuzsanna Győrben végzett a Zeneművészeti Főiskola zongora tanzakán. Kezdő tanárként Pápán tanított három évet, azután Amerikába ment férjhez, 1956-ban kivándorolt régi szerelméhez. Lelkész férje, Kálmán Szabolcs oldalán vezette az ottani presbiteriánus kórust és sokat tett a magyar népzene népszerűsítéséért is. A rendszerváltás után, 2001-ben költöztek haza, Tatára. Ott újjászervezte a Tatai Református egyház Soli Deo kórusát, akikkel 2010-ben Pápán is énekeltek. Utolsó éveit súlyos betegen töltötte, de az utolsó percig énekelt kórusával.

Egykori zongoratanárodra, Aurél bácsira – akit zenei Apukádnak neveztl – én is emlékszem. Egyik látogatása alkalmával engem is meghallgatott és jó tanácsokkal látott el. Milyen volt a kapcsolatotok?

Aurél bácsihoz az ideális tanár-diák viszony mellett nagyon mély baráti és családi kapcsolat fűzött. Édesapámat az 56-os forradalmat követően hosszabb ideig fogva tartották, s Édesanyámmal anyagi támasz nélkül maradtunk. Aurél bácsi, aki Nagykanizsa környékén szervezett zenei munkaközösségeket, el tudott helyezni óraadóként egy ilyen munkaközösségnél, s ezáltal legégetőbb gondjaink oldódtak meg. Egészen haláláig atyai szeretettel követte és tanácsaival segítette pályámat.

Milyen szakmai környezetbe kerültek Pápán? Milyenek voltak a kollégák, milyen kapcsolatba kerültél az iskola igazgatójával, Khell Zoltánnal és családjával?

Pápán a 60-as évek elején rendkívül inspiráló közegbe kerültem. Kollégáim egy részével már a közös győri konzervatóriumi évek okán is jó volt a kapcsolatom. Már főiskolásként Pápán tanított Nemes László, velem együtt kezdett hasonló lelkesedéssel Csabafy Zsuzsa és Szili Mihály hegedűtanár, később Nemes Lászlót Wasztl János váltotta. Egy évvel később hozzájuk csatlakozott Tibold Iván, aki szenzációs

szolfézs tanár volt. Az ő képességeit későbbi szakmai eredményei bizonyítják. Mindehhez járult, hogy Khell Zoltán személyében az iskola vezetése a legjobb kezekben volt. Így sikerült a Jókai utcában, viszonylag mostoha körülmények között jó légkörű, lelkesítő közeget létrehozni, ahol tanárok és diákok egyaránt jól érezték magukat. Mi Zsuzsával rendszerint estig bent maradtunk az iskolában, rengeteget és élvezettel gyakoroltunk, készültünk, s nem gondoltunk a fázós albérletre. A Khell családdal – akiknek fiát is tanítottam – mindvégig jó kapcsolatban voltunk és maradtunk elköltözésem után is.

Te, aki művészpályára készültél, de 56-os szereplésed miatt (az iskolában diákvezetőnek választottak) nem fogadták jelentkezésedet a Budapesti Zeneművészeti Főiskolára, hogyan tudad kiteljesíteni művészi ambícióidat a tanítás mellett?

Említettem, hogy belevetettük magunkat a gyakorlásba, többek közt Mozart: Esz-dúr kézzongorós versenyt tanultuk meg Zsuzsával. Bérletes hangverseny keretében, a Győri Filharmonikus Zenekarral adtuk elő a darabot Pápán és Győrben is, Lehel György vezényletével. Nem kell mondanom, hogy felejthetetlen élmény volt. Ezt követően J. S. Bach d-moll zongoraversenyt játszhattam a Khell Zoltán vezette tanári zenekar kíséretében itt, Pápán. Ezek mind maradandó emlékek.

Számos olyan szakmai feladatot vállaltál magadra, ami messze túlmutatott a jó pedagógus kötelességein. Tanítványaid közül a győri Zenegimnáziumba készülőkkel (ilyen volt Maradics Ágnes és én is) rendszeresen külön is foglalkoztál: dallamdiktálás, zenehallgatás partitúrával a kézben, négykezes átiratok lapról olvasása. Mi akkor ezt természetesnek vettük, és lehet, még megköszönni is elfelejtettük. Miért csináltad?

Ez valahogy teljesen magától értetődő volt a számomra. Korábbi tanáromtól, Aurél bácsitól rengeteg négykezes átíratot örököltem, Schubert: Rosamunda-nyitány, Beethoven: vonósnyegyesek stb., s ezek mind alkalmasak voltak nagy és fontos zeneművek megismertetésére és egyúttal a lapról olvasás gyakorlására is. Sokszor a hétvégét is zenehallgatással, az iskolában töltöttük, ehhez csatlakozhattak a legjobb növendékek is. Partitúrával a kézben hallgattuk például Bach: János-passióját. Természetes volt

az is, hogy külön foglalkoztunk a felvételiző tanítványokkal. A dallamírást hallás után csak megfelelő gyakorlással lehet elsajátítani, erre szolgált a rengeteg dallamdiktálás.

Bennünket, nyolcadikos tanítványokat még kirándulni is elvittetek néhány tanártársaddal együtt. Ma is emlékszem, ahogy Édesapám dohogva kísért ki az állomásra még pirkadat előtt, s közben lassan csepegni kezdett az eső. Miért csináltad?

Hogy miért, ezt nem tettük külön megfontolás tárgyává, egyszerűen így éreztük jól magunkat. Arra a kirándulásra ma is emlékszem, szünni nem akaró, özönvízszerű esővel végződött egy kis bakonyi vasútállomáson.

Három termékeny pápai év után férjhez mentél és Budapesten alapítottatok családot. Évtizedekig a Weiner Leó Zeneiskola és Szakgimnázium egyik igazgató-helyettese voltál, s ma is, jóval túl a nyugdíj-korhatáron itt tanítasz. Mit jelent számodra a zenei nevelés és tanítás?

Bizony, ha összeadjuk az 1961 óta tanításban eltöltött éveket, sok tapasztalatot gyűjtöttem és tanítványaimtól rengeteg szeretetet kaptam. Sok növendékemmel – mint ahogy veled is –, akik már családos anyukák, apukák, folyamatosan tartom a kapcsolatot. Sikeres versenyeket, szép muzsikálásokat éltünk át és ez a zeneszeretet a mai napig inspirál a tanításra, hogy az összegyűjtött számos tapasztalatot átadhassam. Visszagondolva az eltelt évtizedekre, őszintén örülök, hogy a kora ifjúságomban vágyott művészi pálya helyett a tanítás öröme adatott meg, mert úgy vélem, ezzel nagyon sok gyermek lelkében ültettem el a zene iránti szeretetet. Nagy örömömre egyik saját gyermekem tovább viszi a zenei vonalat, ő valóban a művészi hivatást választotta.

Édes Lászlóné Maradics Ágnes: „A zene varázsa a társas muzsikálásban teljesedik ki.”

Édes Lászlóné sz. Maradics Ágnes fagott-szolfézs és általános iskolai énektanárként 1970-ben kezdte meg zenetanári működését a pápai Bartók Béla Zeneiskolában. A tanítás mellett zenekarban játszott, szolfézs szakfelügyelői és igazgató-helyettesi feladatok is ellátott. Napjainkban rendszeresen szervez koncerteket, a Katolikus Egyházban kántori szolgálatot végez, városához és iskolájához mindvégig hű maradt.

Pápai zeneiskolás korodban milyen jövőt képzelél el magadnak? Szerepelt-e ebben akkor már a zenei pálya?

Zeneiskolai tanulmányaimat a szomszéd-ban lakó zenetanár házaspár (Kalmár Mihály és felesége) – s egyben az iskola igazgatója – indítatására kezdtem el még óvodás koromban, s a zeneművészet előcsarnokából jutottam egyre beljebb.

A zenei pálya nem vonzott, mivel az általános iskolában a természettudományos tantárgyak felé fordultam, vegyész szerettem volna lenni, Khell Zoli bácsi viszont a zenei pálya felé biztatott. A felvételi időpontok választás elé állítottak, s a zene mellett döntöttem.

Milyen volt a viszonyod tanáraidhoz? Beszélj erről bővebben!

Nagyon jó érzéssel s szívesen mentem a zeneiskolai órákra. Első zenetanárom, Szabadi Jenőné Brieglevics Irénke néni szeretetteljes pedagógus volt. Szekeres Lajos bácsi derűje, türelme, zene iránti alázata segített abban, hogy a szolfézs számomra nem volt „mumus”. Tibold Ivánnak köszönhetem, hogy e tárgyat még mélyebben elsajátíthattam. Pedagógiai módszerei, zenetörténeti kitekintései mély nyomot hagytak bennem.

Zongoratanárom nyugdíjba vonulása után egy szív – lélek tanárt kaptam, Somfai Rózsa személyében, aki fáradhatatlanul foglalkozott velem. Nem jelentett számomra a zene gyötrelmet, hanem gyönyörűséget. Az órák mindig jó hangulatban teltek. Nagyon alapos felkészítést kaptam tőle, melyet közép és felsőfokú tanulmányaimban is alkalmazhattam. Példaképemnek tekintem személyét, aki sodró lendülettel tanított, megismertette emberi és zenei értékeinket.

Csima-fiúk, Kolbe-lányok és Maradics Ágnes

Diplomaosztás után Pápán kezdted meg tanári működésedet. Egyenes út vezetett haza vagy volt más elképzelésed is? A művészi pálya nem vonzott?

Hála Istennek nem volt dilemmám, hol fogok diplomaosztás után tanítani, mert az Alma Materem már főiskolásként is munkát adott számomra. A veszprémi szimfonikus zenekarban 7 évig, gyermekem születéséig második fagottosként játszottam. Itthon a városi Kamarazenekar fagottosa voltam, ahol alkalmanként szólista feladatot is kaptam.

Abbahagyta-e a zongorázást valaha? Hogyan tanultál meg időközben orgonálni? Milyen fontos részt képvisel ez az életedben?

A zongorázást nem hagytam abba, hiszen Bodonyi Anikó és Hegedűs András tanároknak köszönhetően e hangszeren is feladatokat kaptam, korrepetíciós tanárként is számított rám Khell Zoltán igazgató Úr.

A templomi szolgálatok, mellyel Móring József apát Úr bízott meg, arra sarkalltak, hogy mind mélyebben megismerkedjek az orgonával. Arra törekedtem, hogy a szentmisék egyre ünnepélyesebbek legyenek.

Egész pályád ehhez az iskolához köt. Hogyan látod az iskola fejlődését, mennyire vagy elégedett? Mit tennél hozzá a jövőben, ha Rád bízna ez a feladatot?

Az Alma Materemben fagott – szolfézs szakos tanárként és igazgatóhelyettesként dolgoztam. Eredményeink megemlékezésor a köszönet hangján kell szólni, hogy a 80 év alatt az itt szolgáló igazgatók és tanárok közös ügynek tekintették a tehetséggondozást, a zene és a hangszer szeretetét. A kiváló minősítést kapott iskola a hagyományokat magas szinten őrzi és ápolja.

Koncerteket is szervezel a városban. Hogyan értékeled a koncertélet és a klasszikus zene szeretetének és művelésének fejlődését/visszafejlődését az elmúlt fél évszázadra visszatekintve?

A városban tradíciója volt a komolyzenei hangversenyeknek. Szervezett formában ez kissé visszaszorult. 10 évvel ezelőtt igényként merült fel, hogy a városból elszármazott, zenei pályán végzett növendékeinket, művészeket bemutassuk. Ekkor jött az ötlet Ferences templomi koncertek szervezéséhez, melyre továbbra

is igény van, a rendszeresség viszont anyagi fedezet hiányában nem valósulhat meg.

Hogyan s miért váltottál hangszert? Új hangszered, a fagott beváltotta-e a reményeidet? Mit jelentett számodra a kóruséneklés, a kamarazene és a négykezes játékok?

A négykezes együttmuzsikálás sok – sok örömet jelentett számomra. Mivel szólistaként nem tudtam magam elképzelni, ezért vonzott a társas muzsikálás. Kíváncsian fürkésztem, hogy még milyen hangszert ismerhetnék meg, mellyel zenekarban is lehetne játszani. Iskolánk nagyszerű fafúvós tanára, Ónodi György tanított meg az oboa hangszer néhány fontos fogására. Ám az iskola új hangszere, a fagott jobban csábított. E hangszer mellett döntöttem, s lett számomra a neves tanárok segítségével /Tábor Jenő, Janota Gábor/ hivatásom meghatározó hangszere.

Az élményt nem lehet a véletlenre bízni. A zene varázsa a társas muzsikálásban teljeseedik ki. Érzelmekkel vezérelve teljeseedhetünk ki a közös muzsikálás bármely formájában, legyen az közös éneklés vagy kamarajáték.

Záró gondolatként egy idézettel szeretnék élni Kodály Zoltántól: „Akiben van tehetség, köteles azt kiművelni, s aki ezt minél több embernek hozzáférhetővé teszi, az az emberiség jótevője.”

Serei Zsolt: „Azt tartanám jónak, ha minden nap lenne kortárs zenei koncert.” „Annál nagyobb kitüntetés nincs (egy zeneszerzőnek), minthogy eljártsszák a (megkomponált) darabot.”

Serei Zsolt zenei tanulmányait a Pápai Bartók Béla zeneiskolában kezdte, ahol zongorázni és harsonázni tanult. Tanulmányait a győri, majd a budapesti Zeneművészeti Szakközépiskolában folytatta. Első zeneszerzés tanára Fekete Győr István volt, később Szervánszky Endrénél és Petrovics Emilnél tanult és szerzett zeneszerzés diplomát. A karmesterképzőn tanárai Lukács Ervin és Kóródi András voltak. 1978-tól az Új Zenei Stúdió tagja, 1989-ben megalapítja a Componensemle együttest. Két éven át szolfézst és zeneelméletet tanít a budapesti Bartók Szakközépiskolában, majd 1986-tól a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen zeneszerzést oktat. A magyar kortárs zenei élet jelentős, külföldön is ismert képviselője, Erkel Ferenc-díjas zeneszerző.

*Édesapja énektanár és kórusvezető, aki többek közt a pápai Pedagógus Kórust is vezette. Így bele-
született a zenébe. Kinek a döntése alapján választott hangszert?*

Nem tudnám megmondani. Volt otthon zongoránk, talán így volt természetes, mintha nem is lett volna ez kérdés. Csak jóval később, hetedikes koromban tértem át a harsonára, mikor a győri zeneművészeti szakközépiskolai felvételire kezdtem készülni.

Pápai évei alatt eszébe jutott-e a zeneszerzői, karmesteri vagy akárcsak a zenei pálya, mint élet-hivatás? Ha nem, mikor fogalmazódott meg ez Önben először és mikor realizálódott?

Igen, egészen kiskoromtól foglalkoztattott ez a két tevékenység. Édesapám otthon harmonikát tanított, így egész nap szólt a zene. Sokszor láttam őt vezényelni is, amiről utólag már tudom, hogy milyen érzékenyen és szuggesztíven tette. De akkoriban ébredtem rá arra is, hogy a zene nemcsak úgy öröktől fogva van, hanem a zenét valakik írják: pl. parókás bácsik, akiket az énekkönyvemben láttam, vagy Édesapámat, aki sok dalt, egyházi éneket

harmonizált meg. Otthon sokszor rögtönöztem a zongorán. Ha nem is fogalmaztam meg akkor, de a karmesteri és zeneszerzői pálya, mint távoli lehetőség, felöltött bennem.

Első igazi próbálkozásaim azonban Győrben születtek, rézfúvós hangszereken játszó társaim felkérésére, hiszen először harsona szakra nyertem felvételt, majd a második évtől zeneszerzésre jártam Fekete Győr Istvánhoz. Az érettségik után – harsona (Győr) és zeneszerzés (Budapest) – már csak a komponálással foglalkoztam. A Zeneakadémiára kerülve, elsőként saját darabjaimat kezdtem dirigálni, azután végeztem el a karmesterképzőt.

A diplomák megszerzése után nem volt könnyű kialakítani – mint ahogy ma sem egyszerű a fiataloknak –, hogy milyen irányban kezdjem a munkám. Szüleim sokat támogattak és féltettek is. Talán az ő hatásukra is vállaltam szívesen, mikor felkértek zeneelméletet tanítani a budapesti Bartók Konziba. Az operai zenekari munka – elsősorban a korrepetitóság (énekesek betanítása) – nem vonzott annyira, de ekkorra már sokat vezényeltem kortárs zenei koncerteken is. Külföldi diákokat is oktattam szolfézásra, egyiküket zeneszerzés felvételre is felkészítettem. Az ő hatására, valamint Petrovics Emil meghívására lettem így előbb

óraadó tanár, adjunktus, néhány éve pedig docens a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneszerzés tanszékén.

Zeneszerzői munkássága alatt tudta-e hasznosítani a harsonával kapcsolatos hangszerezési tudását?

Konkrétan nem. Úgy éreztem, inkább gátolna, mint segítene, ha erre a hangszerre írnék szóló darabot. De még sok minden történhet...

Melyik tanárookra emlékszik a legszívesebben a Pápai Bartók Zeneiskolából?

Elsőként említem Csabafy Zsuzsát, aki az előkészítő szolfézs csoportot vezette, és nála kezdtem a zongoratanulást is. Nagyon szeretemléltó tanár volt, természetesség és nagy türelem áradt belőle. Mindig jól esett visszaemlékezni arra, hogy milyen élményeket kaptam tőle. Így a vele töltött nagyon pozitív rövid idő is elég lett ahhoz, hogy később föl se merülhessen, hogy abbahagyjam a zeneitanulást. Szívesen emlékszem Bányász Gabriellára, aki utolsó zeneiskolai évemben a szolfézs tanított. Nagy lendülettel, mosolyogva tanított, izgalmassá téve a szolfézs órákat, amire minden diáknak szüksége van. Molnár Zoltán kamarazene óráira is örömmel gondolok vissza.

Khell Zoltán javaslatára kezdtem nála harsonázni, hogy növeljem esélyeimet a küszöbön lévő felvételinél. (Klarinétozni szerettem volna, de nem volt szabad klarinét az iskolában.) Nem túl nagy kedvvel álltam a harsonához, később annál inkább megszerettem.

Legmeghatározóbb pápai tanárával, Csabafy Zsuzsával kisgyermekként találkozott. Őriz-e róla konkrét emlékeket? Mi volt a legkedvesebb ott tanult darabja?

A „Régi táncok gyermekeknek” és a „Gyermek Mozart” darabok voltak a legkedvesebbek számomra. Egyik órán áramszünet volt, s én vállalkoztam rá, hogy a teljes sötétségben eljátszom egy darabot. Hiba nélkül sikerült, s ma is emlékszem, hogy a tanárnő „rettenetesen” megdicsért. Máskor, ha elhagytam egy-egy kottát, ő mindjárt pótolta nekem a hiányzó darabokat. Ez olyan gesztus volt, amire nagyon meghatva emlékezem. Bizakodó voltam a jövőt illetően, úgy éreztem, hogy jobban fejlődöm a többiekénél. Aztán nyáron hallottam, hogy Amerikában maradt. Néhány levelet váltottunk, de a bensőséges kapcsolat sajnálatosan megszakadt. Hazatérése után véletlenül múlt, hogy nem találkoztunk ismét, de a 75. zeneiskolai évfordulóra küldött levelemből talán megismerhette nagyrabecsülésemet.

Hogyan születnek a művei? Megrendelésre, kedvtelésből, szükségszerűségből, baráti ösztönzés nyomán valami más okból?

A gondolatok állandóan jelen vannak, s hogy melyik válik alkotássá, azt nagyon sokféle dolog határozza meg. Míg végleges formáját ölti egy mű, addig sokat alakítom, ezért is nem szeretem annyira, ha a megrendelés határidőre szól. Anyagi juttatással járó megrendelésre csak nagyon keveset írtam, de zenész barátok már sokszor kértek fel egy-egy mű megírására. Miután olyan barátoknak is ír az ember, akiket nagyra becsül, annál nagyobb kitüntetés nincs, mint hogy eljátszák a darabot. A 80-as évek óta egyre kevesebb a hazai és nemzetközi megrendelés, bár az utóbbi időkben a külföldi zenekaroknál és koncert szervezőknél egyre több jó gyakorlat látható.

Milyen eszközei vannak az Ön zeneszerző generációjának ahhoz, hogy műveiket népszerűsítsék? Ön számos zeneszerzői díjat kapott, hogy viszonyul

ahhoz, hogy az Ön által komponált zenék nehezen találjanak utat a szélesebb közönséghez?

A zene történetnek van sok olyan része, ami nem közönségbarát. A kortárs szerzőket mindig később értjük meg, sok esetben nem is a saját korukban válnak ismertté. A kultúra piacosodása, a média jelenléte megváltoztatja a zenéhez való viszonyunkat, nem pozitív irányban. A 60-as, 70-es években az Országos Filharmónia rendszeresen, több helyre juttatta el a kortárs zenét. Így volt egy koncertlátogató közönség, akik megszokták, megismerték ezeket a műveket. Sokan még ma is lenézően nyilatkoznak pl. Bartókról is, pedig a XX. század legnagyobb zeneszerzői között van. Kurtág Györgynek sokszor játsszák a műveit, de neki is vannak nehezebben és könnyebben érthető darabjai, ugyanakkor az ő műveire már van egyfajta rálátásunk. Valószínűleg így lesz más szerzők alkotásaival is.

1978-tól aktívan vettem részt a budapesti Új Zenei Stúdió munkájában – zeneszerzőként, előadóművészként –, ahol lehetőségem volt vezényelni is. A Stúdió egy nagyon jelentős műhely volt, a 90-es évekig, sok koncerttel, s hatása az idő múlásával egyre erősebbé válik. Különösen utólag ilyen nyilvánvaló ez. Most évente csinálók 1-2 koncertet. Az általam alapított Componensemble sokfajta zenét és sok-sok szerző műveit is játssza. Sajnos, napjainkra egy-egy ilyen együttesnek a zenei tevékenységen túl kell profivá válnia, hogy pályázati forrásokhoz, támogatásokhoz jusson, a koncert anyagi alapjait megteremtse. Pályázni lehet, de gyakran még a sikeres pályázati összeg is csak fele arányban biztosítja a rendezés költségeit. Sok ember, sok egyedi hangszer, különleges szállítás, marketing stb. A tavaly létrejött koncertünk a Cafe Budapest programban már 2 éve húzódott. A többi kortárs együttes is nehezen jut anyagi dotációhoz. Reméljük, ez pozitívan változhat, hiszen fontos lenne, hogy a fiatalok lehetőséget kapjanak.

Nem veti vissza a komponálásban az anyagiak hiánya?

Nem érzem, hogy ez visszavetne. Néha azért adódik lehetőség, persze nem bánnam, ha a dolog egy kicsit pezsgőbb lenne. Az UMZE kamarazenekar nagy lendületet kapott induláskor, komoly támogatottsággal, ma ők is csak a töredékét kapják. Az Őszi Új Zenei Napok lényege

gében eltűntek. Azt tartanám jónak, ha minden nap lenne kortárs zenei koncert. Húsz évvel ezelőtt eltöltöttem három hetet Hollandiában, ott minden este teltházas kortárs zenei koncert volt.

Milyen pápai aktualitása van a „Közjátékok esőre, szélre és harangokra” c. zongoradarabjának? Milyen Petőfi-emlékek ihlették legújabb műve megírására?

Hencze Tamás egyik pápai kiállításának megnyitójára kértek egy rövid darabot. Ennek előzménye volt, hogy győri történelem tanárom gyakran mondogatta: „Pápán mindig esik az eső, fúj a szél és harangoznak.” Így keletkezett a „Közjátékok esőre, szélre és harangokra” c. zongoradarab, ami a Zeneműkiadónál jelent meg. Pápán a Nagytemplommal szemben laktunk, sokszor figyeltem a harangokat. Élveztem, hogy különböző sebességben szólnak és így valamennyire kiszámítható dallam jött létre. De erre csak később jöttem rá és ezt írtam meg ebben a zongoradarabban.

Petőfi Pápán írt verseire kórusművet írok. Az igen nagy kihívás, ha a XXI. századi ember-típustól távolálló, romantikus hevületű, kicsit népies ifjú költő műveit kell zeneileg megfogni, anélkül, hogy egy kommersz, népieskedő Petőfi-képet mintázzunk belőle. Annak ellenére, hogy olyan fiatalon írta őket, nagyon mély szövegek: Bordal, Emlékkönyvbe, Szín és való. Az indító szöveget a Március 15-e téri Petőfi szoborról vettem. Ez biztos, hogy gyerekkori élmény, egy ideig ez volt az összes Petőfi élményem. Még nem jártam iskolába, nagynénémet kérdeztem, aki elkísért sétálni, hogy mi van oda kiírva. „A kürt kebelbe fú Lehel, s a kürt riadva énekel”, ez lesz a nyitó tétel.

Tibold Ivánné Péczely Gitta: „Ma is aktívan gyakorolok, és azt tartom, hogy a jobb és bal agyfélteke egyensúlyban tartásával a szellemi frissesség megőrizhető.”

Tibold Ivánné sz. Péczely Gitta 13 évesen kezdett zenét tanulni a Bartók Béla Zeneiskolában, csellótanára Nemes László, szolfézstanára Tibold Iván volt. Érettségi után felvették a Győri Zeneművészeti Szakiskola IV. évfolyamára, következő évben pedig a Győri Zeneművészeti Főiskola Tanárképző szakára. Tibold Ivánnal kötött házasságukból három gyermekük született. Zenei pályájuk Szombathelyen teljesedett ki, ahol Iván a Szombathelyi Bartók B. Zeneiskola

igazgatója és újszerű zenei nevelési módszerei és eredményes szervezőmunkája nyomán a város egyik legmegbecsültebb polgára lett. Hosszú betegség után, 1994-ben hunyt el. Nevét a szombathelyi Zeneiskola hangversenyterme és a Tibold Iván-plakett őrzi, mellyel a kiváló zenetanárokat jutalmazzák. Felesége a cselló-tanításban ért el országosan is kiemelkedő sikereket, nagyszerű pedagógiai tevékenységét a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjével jutalmazták.

Hogyan s milyen előzmények után került a családok Pápara? Kik voltak a legmeghatározóbb tanáraid?

Édesapám Tapolcán volt kórházigazgató, de 45 után a Népbíróság elítélte, elvesztette az állását. Elkeseredésünkben el akartuk hagyni az országot, de ez nem sikerült. Nem értük el az országhatárt, mikor megkaptuk a hastífuszt és Szombathelyen rekedtünk. Végül Édesapám körzeti orvosként dolgozhatott, s így kerültünk Pápara 56-ban. Néhány év itt tartózkodás után 68-ban súlyos betegségben meghalt. Édesanyám orvos-írnokként tudott elhelyezkedni, ebből kellett eltartania három gyermekét.

Pápán nagyon sokat jártunk hangversenyre. Sok jó koncert volt akkoriban, melyekre ma is emlékszem. Itt koncertezett Szabó Csilla, Radu Radulescu, Kovács Dénes, Rados Ferenc és a gyermek Perényi Miklós is.

A zenei tehetség öröklődött a családban. Anyai nagyapám kántortanító volt, édesanyám gyönyörűen zongorázott. Emlékszem rá, ahogy a Beethoven-sonátákat játszotta, emiatt is

Bizonyítványosztás Tibold Ivánnal

volt olyan szép a gyerekkorunk. Én is zongorázni szerettem volna, de már nem volt hely a zongora tanszakon. Édesapám hangszerei közül húgom a hegedűt, én a csellót választottam, de akkor még nem gondoltam a zenei pályára. Latin-régészet szakra akartam felvételizni, ebből azonban származásom miatt semmi nem válhatott valóra.

Meghatározó tanáraink voltak a pápai időszakból Nemes László, a cselló- és Tibold Iván, a szolfézs tanárom. Harmadikként említtem Wasztl János tanár urat, ő készítette fel a szakiskolai felvételi vizsgára. Nemes László még diák volt Győrben, s Pápán már tanított, alig volt köztünk pár év korkülönbség, ami szokatlan helyzeteket teremtett. Eleinte úgy éreztem, nem megy jól a csellózás, rengeteget kellett gyakorolnom.

Tibold Ivánra ma is jól emlékeznek Pápán. Ha becsukom a szemem, ma is előttem van szokatlan méretű, nagybögőhöz illő keze, emlékszem a dallamdiktálásra, ahogy J. S. Bach: Muskalisches Opfer c. művének főtémáját diktálja; s arra is, ahogy döbbszent csodálkozással próbálgatjuk a szolfézssteremben a rajzszögekkel preparált pianínót, ami a csembaló hangját utánozza. Hogyan emlékszel itteni működésére?

Iván Ménfőcsanakról járt egyrészt Győrbe, ahol a Győri Filharmonikusoknál nagybögözött, másrészt Pápára, tanítani. Nagyszerű szolfézs órákat tartott. A Győri Zeneművészeti Főiskola nagytekintélyű tanára, Szabó Miklós mondta róla: „Aki jó szolfézsórát akar hallani, menjen el Pápára Tibold Ivánhoz!” Minden órához írt óravázlatot. J. S. Bach: Musikalisches Opfer (Zenei áldozat) c. művét nagyon fontos, megkerülhetetlen remekműnek tartotta. Ezt később, otthon is sokat hallgatta és mindent

Zeneiskolai veszprémi buszkirándulás

megtett, hogy a növendékeihez is eljuttassa. Akkoriban elképzelhetetlen volt a csembaló, mint hangszer a zeneiskolákban. Ezért preparálta Iván a pianínót, hogy legalább a csembaló illúzióját sikerüljön felkelteni és a hangzást megközelítőleg bemutatni a növendékeknek. Iván nagyon szívesen foglalkozott a kórusmunkával is. A zeneiskolában volt egy jó kis növendék kórusa, amiben az ének szakosok is énekeltek, de ő dirigálta a Textilgyár 50 tagú kórusát is.

Tizennyolc éves voltam, mikor összeházasodtunk. Iván megnyugtatta Édesanyámat, hogy majd ő taníttat. Így is lett, de nagyon kemény életünk volt. 1962 májusában megszületett a nagyobbik lányom, s szeptemberben már kezdődött is a tanév a Zeneművészeti Szakiskolában. Pápán kaptunk egy 1,5 szobás, vaskályhás kis lakást a Kilián lakótelepen, onnan jártam be Győrbe. Következő májusban a fiunk is megérkezett. Nagyon fájt a szívem, de a főiskola mellett gyermekeimet rövidesen rá kellett bíznom Édesanyámra, később pedig az Elekthermax

bölcsibe jártak. Ma is hálás vagyok az ottaniaknak, első sorban dr. Hamzánénak azért a gondoskodásért és szeretetért, amit a gyermekeimnek adtak. Szerencsére a főbérlet, akinél laktam, megengedte, hogy a fürdőszobában késő este is gyakorolhassak. Így sikerülhettek a vizsgáim.

Egykori csellótanárom, Nemes László elárulta, hogy az ország egyik legjobb csellótanárává váltál. Szavait igazolja, hogy év tanára díjat, tanári különdíjat és életműdíjat is kaptál. Mesélj erről! Kik voltak a tanítványaid?

A szerencsének is köszönhetem, hogy olyan sok tehetséges növendék került hozzám. Közülük tizenhárman kerültek művész-pályára és sok első helyezést hoztak haza különböző versenyekről. A világ legkülönbözőbb pontjain tanulnak vagy dolgoznak, pl. a Münchener Egyetemen, a Grazi Operában, a Budapesti Operaház zenekarában, de van köztük szólócsellista a Győri Filharmonikusok Zenekarában is. Én egész életemben csak tanultam és úgy látszik, hogy a megszerzett tudást sikerült átadnom a növendékeimnek. Velemben évente 2 hetes bentlakásos kurzust tartunk a zeneiskolásoknak, ahol a tanárok a legeredményesebb növendékekkel együtt mutatják be a darabokat,

s ez minden jelenlévőt magával ragad és egy tökéletesebb tudás elsajátítására ösztönöz.

Hogyan éled a nyugdíjas mindennapokat?

Pályakezdőként zeneóvodát szerveztem, aztán főállású gordonka tanár lettem és közben egy fél zenekari állást is elláttam, nem volt könnyű életem. Nem lehet, de nem is akarok egyik pillanatról a másikra passzivitásba süllyedni. Ma is aktívan gyakorolok, és azt tartom, hogy a jobb és bal agyfélteke egyensúlyban tartásával a szellemi frissesség megőrizhető. Ha megnézzük a csellóiskolák nagyjait, Pablo Casals-szal az élen mind szép kort értek meg egy olyan időszakban, amikor az átlagos élettartam a mainál sokkal rövidebb volt. Sokat járok koncertekre, segíték a zenei versenyek lebonyolításánál és helyettesítem a kollégákat. Számomra a családon kívül ez adja a mindennapok örömét.

A Szombathelyi Bartók Béla Zeneiskola hangversenyterme ma Tibold Iván nevét viseli. Mit köszönhet neki Szombathely városa?

Iván 3 évet játszott a Szombathelyi Szimfonikus Zenekarban, mikor 64-ben megkapta az ottani Zeneiskola igazgatói állását, amihez lakás is járt. Nagyon nagy súlyt fektetett a továbbképzésre. Kiharcolta, hogy

vezető művészek pár napos kurzusokat tartsanak a tanároknak, s ehhez elnyerte az akkori tanácselnök támogatását. A Gertler-növendék Gyarmati Vera elsőként tartott ún. posztgraduális továbbképzéseket a hegedűtanároknak. Antal István világhírű zongoraművészünk minden nyáron hetekre eljött Szombathelyre, s később az évente megrendezett Bartók Szemináriumot is sikerült Szombathelyre vinni. Folyamatosan gondoskodott a tanári kar továbbképzéséről. Én 67-ben diplomáztam, s 68-ban Weimarba mehettem egy ottani kurzusra, ami egész zenei pályámra kihatással volt. Megszervezte és elindította a Koncz János országos hegedű-versenyeket a művészpályára készülő hegedűs tanítványok számára. A jó zeneiskolai eredményekre alapozva döntő szerepe volt a zenei középfokú oktatás megszervezésében Szombathelyen, s mindezt nagy szakmai alázattal és mindig a háttérben maradva művelte. Rá emlékezve a tantestület Tibold Iván emléklakettel jutalmazza a legkiválóbb zenepedagógusokat. Hosszú betegség után 1994-ben halt meg. Utolsó igazgatói összegzésének mottója egy Kodály-idézet:

„A zene nem magánosok kedvtelése, hanem lelki erőforrás, amelyet minden művelt nemzet igyekszik közkinccsé tenni. Kapja meg belőle részét minden magyar gyermek.”